

KIESRAAD

GEVESTIGD IN HET GEBOUW VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN TE 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 71 79 11

Schedeldoekshaven 200
 Postbus 20011
 2500 EA 's-Gravenhage

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken
 postbus 20011
 2500 EA 's-Gravenhage

Uw brief van
 28-7-1989 en
 9-10-1989

Ons kenmerk
 4370

's-Gravenhage,
 20 oktober 1989

Onderwerp

adviesaanvraag
 modellen nieuwe Kieswet
 en regeling goedkeuring
 stemmachines

Bij bovengenoemde brieven verzocht u de Kiesraad advies uit te brengen ter zake van op het departement, in overleg met enkele deskundigen uit de praktijk, op basis van de herziene Kieswet nieuw opgestelde concept-modellen. Tevens zond u de Raad een afschrift van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967, nr. B67/U1728 (Stcrt. 1967, nr. 153) inzake de goedkeuring van stemmachines. U verzocht de Raad mee te delen of er aanleiding bestaat de inhoud ervan te wijzigen.

Uw brief d.d. 28-7-1989, is door de Raad besproken in zijn vergadering van 18 september jl. Uw brief van 9-10-1989 is schriftelijk behandeld.

Tijdens de vergadering van de Raad, d.d. 18 september, zijn verschillende redactionele opmerkingen meegegeven aan de aanwezige vertegenwoordigers van het departement. Deze zijn in het onderhavige advies dan ook niet opgenomen. Met deze kanttekening geeft uw adviesaanvraag de Raad aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen ten aanzien van de verschillende modellen.

Model D 3-1

- De formulering aangaande de vermelding van gehuwde vrouwen en weduwen roept vragen op. Verbetering c.q. verduidelijking lijkt wenselijk, hetzij in de tekst van het formulier zelf, hetzij in de toelichting. Zo ware bijv. duidelijk te maken op welke wijze zij desgewenst de naam van hun (overleden) echtgenoot aan de eigen naam mogen toevoegen.
- De vraag rijst of de betekenis van de woorden "eigen geslachtsnaam" wel voor

een ieder voldoende duidelijk zal zijn.

- Voorts rijst de vraag of de door de kiezer in te vullen rubriek "landcode" niet zou kunnen worden gemist.
- De voorgestelde tekst inzake een eventuele adreswijziging van de gemachtigde (tussen het moment van invulling van het formulier en de dag van kandidaatstelling) maakt het formulier ingewikkeld. De Raad geeft u in overweging te bezien of deze tekst niet zou kunnen worden gemist.
- Het is wenselijk de bij het formulier behorende toelichting voor de kiezer op een apart vel op te nemen. Dit geldt evenzeer in relatie tot andere modellen, waarbij een toelichting voor de kiezer is opgenomen.
- In de toelichting dient te worden aangegeven dat kiezers zich bij het maken van een keuze aangaande de wijze van stemmen (met name per brief of bij volmacht) goed bewust dienen te zijn van de (procedurele) gevolgen van die keuze.
- Voorts verdient het aanbeveling in de toelichting te benadrukken dat, wanneer wordt gekozen voor het stemmen bij volmacht, het wenselijk is de procedure (het aanvragen van een formulier D 3-1, het invullen en ondertekenen ervan door de gemachtigde en het ondertekenen van de desbetreffende verklaring door burgemeester en wethouders) te laten beginnen in Nederland.
- Onder pnt. 4 van de toelichting ware erop te wijzen dat na een afwijzende beschikking een snelle indiening van het beroepschrift wenselijk is.

Model D 3-2

- Voor dit model gelden dezelfde opmerkingen als voor model D 3-1.
- Op pag. 1 onderaan ware bij "echtgeno(o)t(e)/levensgezel/kind" aan te geven dat doorgehaald moet worden wat niet van toepassing is.

Model G 1-2

- Ook de adressen van de gemachtigde en diens plaatsvervanger dienen op het model te worden aangegeven. Dit met het oog op de in artikel G 4, derde lid, van de Kieswet bedoelde kennisgeving.

Model H 1

- In de toelichting ware wellicht onder pnt. 6 aan te geven dat de verklaring van instemming, indien de kandidaat zich in het buitenland bevindt, ook per telefax kan geschieden.

Modellen H 4 en H 9

- Voor deze modellen geldt dezelfde opmerking als voor model H 1.

Model I 4

- In geval van schrapping van de boven de kandidatenlijst geplaatste aanduiding ware aan te geven op welke grond die schrapping heeft plaatsgevonden.

Model I 9

- Te overwegen ware de passage inzake de betaling van de waarborgsom te schrappen. Het centraal stembureau zal daarvan immers reeds ambtshalve op de hoogte zijn.

- Voorts rijst de vraag naar de betekenis van de passage over de gemachtigde tot het verbinden van lijsten tot een lijstencombinatie. Op het moment waarop de onderhavige mededeling aan het centraal stembureau wordt gedaan, is immers reeds onherroepelijk beslist over de geldigheid van lijstencombinaties (beslissing op de tweede dag na de dag van kandidaatstelling).
- Te overwegen ware voor de mededeling aan de overige hoofdstembureaus een afzonderlijk model vast te stellen in plaats van dit te regelen in de toelichting bij dit model.

Model I 12-1

- Op pag. 2 onderaan ware een zinsnede toe te voegen voor het geval een of meer lijstencombinaties ongeldig worden verklaard. Daarbij zal in ieder geval de reden van ongeldigverklaring moeten worden aangegeven.

Model I 12-2

- Voor dit model geldt dezelfde opmerking als voor model I 12-1.

Model J 7

- Voor dit model gelden dezelfde opmerkingen als die, vermeld onder het eerste en tweede gedachtenstreepje bij model D 3-1.

Model J 20

- De wijze waarop de kandidaten worden vermeld, is in noot 3 niet volledig aangegeven (titulatuur, m/v). Overwogen zou kunnen worden de passage over de wijze van vermelding geheel weg te laten, omdat dit al geregeld is in model H 1 (kandidatenlijst).

Model J 33-1

- In overweging wordt gegeven nog eens te bezien of het wel noodzakelijk is voor te schrijven dat het rijkskeurmerk op een zodanige wijze moet zijn aangebracht dat het tijdens het gebruik van de stemmachine zichtbaar is.

Model K 8

- Bij de noodzaak tot het voorschrijven van een bepaalde kleur ten aanzien van dit model kunnen vraagtekens worden geplaatst.

Model L 8

- Voor dit model gelden dezelfde opmerkingen als die, vermeld onder het eerste, tweede, vierde en laatste gedachtenstreepje bij model D 3-1.
- Zie opmerking bij artikel L 11.

Model L 11

- De weergave van de inhoud van de artikelen Y 4 en Y 7 ware over te hevelen naar model L 8.

Model M 3

- Voor dit model gelden dezelfde opmerkingen als die, vermeld onder het eerste, tweede en derde gedachtenstreepje bij model D 3-1.

Modellen N 10-1, N 10-2 en N 10-3

- Met de voorgestelde teksten kan worden ingestemd. Mede gelet op het feit dat in de praktijk de invulling van de processen-verbaal door de stembureaus nog wel eens te wensen overlaat - zie in dit verband bijv. het verslag, d.d. 14 september, van de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven van de nieuw benoemde kamerleden - acht de Raad het wenselijk dat in de (nabije) toekomst, mede aan de hand van de ervaringen bij de komende gemeenteraadsverkiezingen, nog eens wordt nagegaan of vereenvoudigingen in de opzet van de modellen mogelijk zijn.

Model P 22-1

- In overweging wordt gegeven de tabel van onderdeel J die betrekking heeft op de aanwijzing van de "overige" gekozen kandidaten, per lijst c.q. per stel gelijklopende lijsten van de lijstengroep op te maken. Temeer lijkt hiervoor reden, omdat de volgorde waarin de kandidaten in deze tabel zijn vermeld - uitzonderingen daargelaten - tevens de volgorde van de rangschikking is (van belang bij vacaturevervulling).

Modellen R 1 t/m U 16 (Eerste-Kamerverkiezingen)

- Verschillende van de hiervóór gemaakte opmerkingen ten aanzien van modellen, geldend voor Tweede-Kamer-, provinciale-staten- en gemeenteraadsverkiezingen, werken door in de modellen voor de Eerste-Kamerverkiezingen. Korthedshalve is er vanaf gezien deze opmerkingen te herhalen.
- Voor het overige geven deze modellen de Raad geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Met betrekking tot de toegezonden ministeriële beschikking inzake de goedkeuring van stemmachines merkt de Raad tot slot nog op dat hij geen reden ziet voor een inhoudelijke wijziging hiervan. De Raad gaat er daarbij vanuit dat het in de "considerans" van de beschikking genoemde artikel I 14, eerste lid, van de Kieswet zal worden gewijzigd in: artikel J 14, tweede lid, van het Kiesbesluit.

de Kiesraad,

 , voorzitter

 , secretaris